



МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ



МОДЕРНІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ У ГЛОБАЛЬНОМУ ВИМІРІ БЕЗПЕКИ СОЦІАЛЬНО-ТУРБУЛЕНТНОГО СВІТУ



МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ



МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
МІЖНАРОДНА АСОЦІАЦІЯ РЕКТОРІВ ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ ЄВРОПИ
БЛАГОДІЙНИЙ ФОНД ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО ПАРТНЕРСТВА

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ У ГЛОБАЛЬНОМУ ВИМІРІ БЕЗПЕКИ СОЦІАЛЬНО-ТУРБУЛЕНТНОГО СВІТУ

**МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОГО ФОРУМУ**

...

16 лютого 2023

Київ
Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова
2023

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
(протокол № 2 від 26 січня 2023 року)*

За загальною редакцією академіка В. П. Андрущенко

Редакційна колегія:

- Віктор Андрущенко* – в. о. ректора УДУ імені Михайла Драгоманова
(голова редакційної колегії);
- Лешек Корпоровіч* – професор Ягеллонського університету (Республіка Польща);
- Роман Вернидуб* – проректор з навчально-методичної роботи
УДУ імені Михайла Драгоманова (заступник голови редакційної колегії);
- Григорій Торбін* – проректор з наукової роботи УДУ імені Михайла Драгоманова
(заступник голови редакційної колегії);
- Павло Горінов* – в. о. директора навчально-наукового інституту права
УДУ імені Михайла Драгоманова;
- Володимир Євтух* – декан факультету соціально-політичних наук
УДУ імені Михайла Драгоманова;
- Юрій Кондратьєв* – директор Міждисциплінарного центру складних систем
УДУ імені Михайла Драгоманова;
- Микола Кириченко* – директор Державного закладу вищої освіти
«Університет менеджменту освіти» НАПН України;
- Лариса Лук'янова* – директор Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих
імені Івана Зязюна НАПН України;
- Наталія Мозгова* – завідувач кафедри філософії УДУ імені Михайла Драгоманова;
- Тарас Олефіренко* – декан педагогічного факультету УДУ імені Михайла Драгоманова;
- Василь Федоришин* – декан факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського
УДУ імені Михайла Драгоманова;
- Сергій Русаков* – директор навчально-наукового інституту філософії
та освітньої політики УДУ імені Михайла Драгоманова;
- Наталія Титова* – завідувач кафедри професійної освіти УДУ імені Михайла Драгоманова;
- Таміла Новіцька* – директор Центру молодіжної політики УДУ імені Михайла Драгоманова.

М 74

**МОДЕРНІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ У ГЛОБАЛЬНОМУ ВИМІРІ
БЕЗПЕКИ СОЦІАЛЬНО-ТУРБУЛЕНТНОГО СВІТУ : збірник матеріалів міжнародного
форуму / за заг. ред. акад. В. П. Андрущенко. – Київ : Вид-во УДУ імені
Михайла Драгоманова, 2023. – 455 с.**

До збірника увійшли матеріали учасників Міжнародного форуму, де розглядаються актуальні питання стратегічних напрямів пріоритетів галузей наук і знань, зокрема з неперервної освіти та педагогічної інноватики, освітньої політики, публічного управління та громадського самоврядування.

Матеріали збірника можуть бути використані науковцями, практиками, здобувачами вищої освіти в галузі філософії, політології, управління, психології, педагогіки та дотичних до них наук.

УДК 37.018-048.35:316.32-049.5(082)

DOI: <https://doi.org/10.31392/conf.UDU.2023.16.02>

© Автори статей, 2023

© Редакційна колегія, 2023

© Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023

Євтух В. Б.
доктор історичних наук, професор,
член-кореспондент НАН України,
декан факультету соціально-політичних наук
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова,
м. Київ, Україна

РОЛЬ СУЧАСНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ СИСТЕМ (ГЛОБАЛЬНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ КОНЦЕПЦІЙ) У КОНСТРУЮВАННІ ДИЗАЙНУ ТА ЗМІСТУ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Сьогодні педагоги (як теоретики, так і практики) в усіх країнах активно шукають можливості поліпшення навчального (освітнього) процесу з метою його активізації й досягнення найбільш ефективних результатів, які могли б забезпечувати їхнім носіям комфортну адаптацію на ринку праці та у взаємодії з довколишнім середовищем. Саме цим можна пояснити появу у педагогічному просторі різноманітних концепцій, як конкретного характеру (скажімо, «контекстуальне навчання»), так і більш глобального (як от пов'язані з досить широким педагогічним контекстом). Останні у науковій літературі прибрали назву «педагогічні системи»; подеколи їх називають «глобальними педагогічними концепціями». Такі системи (концепції) представлені у працях низки зарубіжних дослідників, зокрема Черрі Бенкс (Cherry Banks), Джеймса Бенкса (James Banks), Крістін Бернхем, (Kristin Burnham), Аванті Чоуджед (Avanti Chojed), Інес Джіл-Джорсен (Ines Gil-Jaursen), Глорії Лендсон-Білінгз (Gloria Landson-Billings), Мет'ю Линча (Matthew Lynch), Семюела Таннара (Semuel Tannar), Меннюела Зана (Manuel Zahn).

Серед тих новацій, які сьогодні досить жваво дискутуються у зарубіжному педагогічному дискурсі, назвемо такі: «педагогіка на основі активів», «педагогіка справедливості», «культурно підтримуюча (оживляюча) педагогіка», «культурно релевантна педагогіка», «культурно реагуюча педагогіка» (їх найчастіше називають педагогічними системами); «педагогіка власного капіталу», «біла педагогіка» («педагогіка для білих»), «педагогіка для іноземців», «педагогіка сприйняття», «критична педагогіка», «реверсна педагогіка» (їх іноді іменують глобальними педагогічними концепціями). Різниця у термінах буде продискутована під час виступу. Вони пропонують дійсно широку платформу для реалізації ідей рівності в доступі до отримання знань представниками груп меншин на тому ж рівні, що й представники основної більшості суспільства, та усунення умов, які призводять до ігнорування етнокультурного та расового складу освітніх закладів, групи та перешкоди реалізації прав носіїв різноманіття в процесі їхнього спілкування.

Закцентуємо увагу на деяких головних моментах педагогічних систем та глобальних педагогічних концепцій, які відтворюють їхній зміст:

1) базування на здобутому у попередні роки досвіді накопичення знань; є ключовою у досягненні рівності в класах по всій країні; спільнота є ціннісною, кожна спільнота має сильні сторони та потенціал; зосередження на сильних сторонах; на їхній основі вибудовується платформа для отримання нових навичок («педагогіка на основі активів» – «*asset-based pedagogy*»);

2) засади ґрунтуються на культурній компетентності педагогів у тих чи тих навчальних програмах. Педагогіка, яка розширює можливості студентів в інтелектуальному, соціальному, емоційному та політичному планах, використовуючи

культурні референти для передачі знань, навичок і ставлення до оточення; вчитель використовує інтелектуальні здібності учнів, щоб передавати знання та навички з метою розвитку учнями свого потенціалу, незалежно від расового та етнічного походження; врахування культурного походження студентів і використання культурних референтів для передачі навичок, знань і розуміння («культурно релевантна педагогіка» – «*cultural relevant pedagogy*»);

3) ознайомлення з різними теоретичними матеріалами на відстані ще до початку фактичного навчального курсу; спільне конструювання знань займає основний час, призначений для очного навчання; акцент на вправах, рольових іграх; особлива увага приділяється підтримці учнів, які мають труднощі, зокрема і у взаємодії з однолітками; тренер і вчитель не та ж сама особа, що на традиційних навчальних курсах («реверсна (зворотна) педагогіка» – «*reverse pedagogy*»);

4) на перший план висувуються доступність і справедливість з використанням різних стилів навчання; методи та стратегії навчання застосовуються рівноправно з метою надання всім учням, незалежно від їхнього походження, однакових можливостей для навчання з тим, щоб допомогти їм досягти позитивних результатів і, відповідно, успіху в суспільстві («педагогіка справедливості» – «*equity pedagogy*»);

5) педагогічний клімат є важливою функцією різних концепцій здобуття знання; запровадження різноманітних практик сприяє кращій взаємодії тих, хто навчається, і тих, хто навчає («педагогіка сприйняття» – «*pedagogy of perception*»);

6) питання соціальної справедливості та демократії притаманні викладанню та навчанню; звільнення від приниження через пробудження критичної свідомості; зміна свого світу через соціальну критику та політичні дії з метою самореалізації («критична педагогіка» – «*critical pedagogy*»);

7) формування на базі отриманих знань соціального капіталу для подальшого успішного функціонування у суспільстві («педагогіка власного капіталу» – «*own capital pedagogy*»);

8) адресована мультиетнічному суспільству й концентрується на з'ясуванні проблем в шкільному й студентському середовищах, де представники білої раси складають більшість; розробка методики подолання викликів, пов'язаних з такою ситуацією («біла педагогіка» – «*whitness pedagogy*»);

9) адаптація освітньої системи до зростаючої кількості студентів з числа етнічних меншин; промоція міжкультурної освіти; подолання викликів у сприйнятті міжкультурної освіти; збільшення представництва етнічних меншин серед вчителів і сприяння різноманітності і громадянській єдності. («педагогіка для іноземців» – «*pedagogy for foreigners*»).

Завважимо, що значна частина систем (концепцій) враховує етнічний компонент, що у сучасних умовах зумовлюється поліетнізацією складу населення багатьох країн сучасного світу. Останнє є очевидним трендом їхнього розвитку (це певною мірою стосується і України), зокрема завдяки потужним переміщенням людського капіталу. Тому перелічені педагогічні системи (глобальні педагогічні концепції) у тій чи тій частині релевантні практично для усіх країн.